

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

5. mai 2025

Representantforslag fra Sigrid Zurbuchen Heiberg og Rasmus Hansson om å rekruttere høykompetent arbeidskraft fra USA – [Dokument 8:229 S \(2024-2025\)](#)

Jeg viser til brev 24. april 2025 der Kommunal- og forvaltningskomiteen ber om en vurdering av Representantforslag 8:229 S (2024-2025). Arbeids- og inkluderingsdepartementet har koordinert svaret som berører departementet selv, samt Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Representantforslaget inneholder syv konkrete enkeltforslag. Nedenfor gis en vurdering av hvert av de konkrete forslagene i punkt 1-7. Svar på forslag 1 er utarbeidet i samarbeid med justis- og beredskapsminister Astri Aas-Hansen, mens svar på forslag 5 er innhentet fra helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre og svar på spørsmål 6 og 7 er innhentet fra forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Gjerløw Aasland.

- 1. Stortinget ber regjeringen opprette et særskilt hurtigspor for saksbehandling hos Utlendingsdirektoratet overfor amerikanske borgere, særlig innenfor gründer- og forskningsmiljøer, ingeniør- og helsefag, og sikre at det er nok ressurser til å behandle dette.**

Det er bred politisk enighet om at arbeidsinnvandringen fra tredjeland skal være kontrollert og behovsstyrt. Hovedarena for rekruttering av utenlandsk arbeidskraft er det nordiske og europeiske arbeidsmarkedet. Arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS (såkalte tredjeland) skal ikke fortrenge innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS. For å kunne få oppholdstillatelse som faglært arbeidstaker, må søkeren dokumentere at han eller hun har

en fagutdanning som er relevant for stillingen i Norge, og som minimum tilsvarer en treårig yrkesfaglig utdanning på nivå med norsk videregående skole.

Søknader om oppholdstillatelse på grunnlag av arbeid er allerede prioritert i saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet (UDI). I tildelingsbrevet til UDI for 2025 er det forventet at arbeidssaker behandles raskt og at UDI, i samarbeid med politiet, jobber for at den totale tiden i utlendingsforvaltningen for søknader om oppholdstillatelse som faglært normaliseres til 30 dager. I tillegg er det fastsatt en kvote for faglærte som skal sikre rask saksbehandling.

Faglærtkvoten innebærer at inntil 6 000 tillatelser i året kan innvilges etter en forenklet prosedyre, uten at det foretas en individuell arbeidsmarkedsmessig vurdering av om stillingen kan besettes av noen andre enn søkeren. Kvoten fungerer som et slags hurtigspor for faglærte, og den har hittil ikke vært fylt opp.

Ifølge informasjonen på UDIs nettsider kan det for tiden ta opptil tre måneder å få behandlet en førstegangssøknad om oppholdstillatelse som faglært, men tidsangivelsen omfatter også søknader fra personer med yrkesfaglig bakgrunn. UDI prioriterer kurante saker, og for søknader fra høykompetent arbeidskraft er saksbehandlingstiden 10-15 dager. UDI anslår at slike saker kan utgjøre en firedel av førstegangssøknadene.

Jeg mener det verken er nødvendig eller hensiktsmessig å innføre et eget hurtigspor i UDI for amerikanske statsborgere. En slik detaljstyring av UDIs saksbehandleingsprosess kan bli mer ressurskrevende og kan øke saksbehandlingstidene for andre faglærte. Et slikt forslag legger også opp til forskjellsbehandling av søkere basert på deres nasjonalitet, noe jeg mener kan være betenkelig sett hen til prinsippet om likebehandling og god forvaltningsskikk.

2. Stortinget ber regjeringen sikre at kommuner preget av fraflytting og få ressurser får bistand til å rekruttere amerikansk arbeidskraft hvis de ønsker og har behov for dette, med en særlig prioritet på rekruttering av helsepersonell til distriktene.

Arbeidsmarkeds- og arbeidsinnvandringspolitikken skal bidra til at arbeidsgivere har tilgang på nødvendig arbeidskraft til å løse sine oppgaver slik at vi kan trygge velferden.

Arbeidskraftbehovet skal først og fremst dekkes gjennom mobilisering av innenlandsk arbeidskraft. Det nordiske og europeiske arbeidsmarkedet skal være hovedarena for rekruttering av utenlandsk arbeidskraft.

I arbeidsmarkedsmeldingen (St. meld. 33 (2023–2024) *En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd*), som nylig er lagt frem, har regjeringen fremmet flere tiltak for å styrke tilgangen på arbeidskraft.

Gjennom EØS-avtalen er Norge en del av det felles europeiske arbeidsmarkedet, og deltar i blant annet i European Labour Authority (ELA), som bistår medlemsstatene i håndheving av regler om arbeidsmobilitet og trygdekoordinering. ELA har som en av sine oppgaver å koordinere det europeiske arbeidsformidlingsarbeidet EURES som skal fremme arbeidsmobiliteten i EØS.

Som redegjort for under punkt 1 er det bred politisk enighet om at arbeidsinnvandringen fra land utenfor EØS (såkalte tredjeland) skal være kontrollert, behovsstyrt og bærekraftig. Arbeidsinnvandrere fra tredjeland skal ikke fortrenge innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS. Rekrutteringsbistand fra Arbeids- og velferdsetaten er derfor ikke rettet mot arbeidsgivere som ønsker å rekruttere fra tredjeland.

3. Stortinget ber regjeringen særlig involvere kommunene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms i arbeidet med å tiltrekke seg amerikanske arbeidstakere.

Jeg viser til svar på spørsmål 2 der det framgår at arbeidskraftbehovet i kommunene primært må løses gjennom rekruttering og inkludering av innenlandsk arbeidskraft, og arbeidskraft fra EØS-området, og at regjeringen har lagt fram en stortingsmelding med en rekke tiltak for å styrke arbeidsmarkedspolitikken for å få flere i arbeid.

4. Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelsen av et eget introduksjonsprogram med språkopplæring for høykompetente amerikanske arbeidstakere for å sikre rask læring av språk og bedre tilgang til det norske arbeidsmarkedet. Programmet bør også tilbys digitalt overfor egnede arbeidstakere som vurderer å bosette seg i Norge.

Med unntak av EØS-borgere og deres familiemedlemmer, og studenter, mottar i dag alle nyankomne innvandrere mellom 18 og 67 år et tilbud om norskopplæring. Siden arbeidsinnvandrere fra tredjeland, herunder amerikanske borgere, og deres familiegjenforente antas å være selvforsørget og kan dekke norskopplæringen selv, har de ikke rett til gratis opplæring. Avgrensingen av målgruppen for opplæringen beror på en vurdering av hvilke grupper som har et særskilt behov for opplæring. Ordningen er dessuten, av ressursmessig grunner, forbeholdt utlendinger som har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold i Norge.

Arbeidsinnvandrere fra tredjeland og deres familiemedlemmer har plikt til opplæring av et omfang på 225 timer norskopplæring eller til nådd norskmål, og 75 timer opplæring i samfunnskunnskap. Kommunene som er ansvarlige for å tilby norskopplæringen kan nyttiggjøre seg av det nasjonale digitale tilbudet om norskopplæring som regjeringen implementerte i mars 2024. Det nasjonale digitale tilbudet gir deltakerne tilgang til fleksibel norskopplæring som kan kombineres med arbeid.

Nyankomne innvandrere kan også benytte seg av andre ordninger som gir tilgang til norskopplæring. Dette gjelder blant annet tilskudd til norskopplæringsordningen som gir innvandrere i Norge (som enten har brukt opp eller ikke har rettigheter etter integreringsloven) mulighet til å delta i gratis norskopplæring av et visst omfang (80-100 timer). Opplæringen tilbys av godkjente private eller offentlige tilbydere. Kompetansepluss er en annen aktuell tilskuddsordning, rettet mot arbeidslivet eller frivillige organisasjoner.

Kompetansepluss skal bidra til at flere voksne, får opplæring i grunnleggende ferdigheter, herunder norsk.

Når det gjelder internasjonale studenter som er tatt opp til grads- eller utvekslingsstudier ved universiteter og høyskoler i Norge tilbys det ofte egne norskkurs. Hva den enkelte utdanningsinstitusjon tilbyr av kurs varierer. Universiteter og høyskoler tilbyr som regel også egne norskkurs til internasjonale forskere og medfølgende partnere.

På denne bakgrunn vurderer jeg at det ikke er behov for å opprette særskilte ordninger for høykompetente amerikanske arbeidstakere.

5. Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan gjøre det enklere for amerikansk helsepersonell å få sin utdanning godkjent i Norge og å få raskere mulighet til å arbeide i Norge.

Godkjenningssprosessen for helsepersonell med utdanning fra utlandet, avhenger av om yrkeskvalifikasjonene er fra land innenfor EØS, som er omfattet av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, eller fra land utenfor EØS, slik som USA.

For søkere med kvalifikasjoner fra land utenfor EØS, gjør Helsedirektoratet en vurdering av om søker har gjennomført utdanning og bestått utenlandsk eksamen som anerkjennes som jevn god med tilsvarende norsk utdanning og eksamen, eller om søker har godtgjort å ha den nødvendige kyndighet ved bestått eksamen i helsefaglig utdanning, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring, i henhold til helsepersonelloven § 48a første ledd, bokstav c og d. I tillegg må søkere med utdanning fra land utenfor EØS dokumentere norskkunnskaper og bestå kurs i nasjonale fag, i tråd med forskrift om tilleggskrav for autorisasjon for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra land utenfor EØS og Sveits. Enkelte yrkesgrupper må også bestå en fagprøve og et kurs i legemiddelhåndtering. Disse kravene er stilt overfor søkerne av hensyn til pasientsikkerhet og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene.

Samtidig som det er viktig å ivareta pasientsikkerheten og kvaliteten, er det også viktig at prosessene som ligger til grunn for godkjenning av utenlandsk utdannet helsepersonell, er så smidige som mulig. På oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet har Helsedirektoratet levert en rekke anbefalinger for å forbedre disse prosessene. Flere av anbefalingene er fulgt opp med oppdrag i tildelingsbrev til Helsedirektoratet, og enkelte av anbefalingene vil Helse- og omsorgsdepartementet vurdere å følge opp i samarbeid med Kunnskapsdepartementet. Helsedirektoratet må foreta en konkret vurdering av hver enkelt søknad fra søkere med utdanning fra land utenfor EØS, og dette medfører saksbehandlingstid. Direktoratet jobber imidlertid kontinuerlig med å forbedre søknadsprosessen.

Helse- og omsorgsdepartementet er opptatt av at godkjenningssprosessen skal være så smidig som mulig for alle søkere, og vil følge opp dette arbeidet videre.

6. Stortinget ber regjeringen opprette en søknadspott gjennom Forskningsrådet for relevante forskningsprosjekter som har fått sin finansiering strupet i USA, men som kan videreføres ved norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter gjennom ny finansiering.

Regjeringen ser med bekymring på utviklingen i USA, ikke minst med tanke på akademisk frihet og begrensinger og usikkerhet som nå fører til at flere forskningsprosjekter stopper opp. Regjeringen er opptatt av at Norge skal arbeide for å fremme akademisk ytringsfrihet, og også legge til rette for at forskere fra land som opplever press på den akademiske ytringsfriheten skal kunne komme til Norge og etablere seg i norske fagmiljøer. Derfor jobber forsknings- og høyere utdanningsministeren med tiltak for å bygge ned barrierer for internasjonale forskere, samt få på plass søknadsbaserte ordninger for å fremme internasjonal rekruttering, slik hun varslet i meldingen «Sikker kunnskap i en usikker verden».

Regjeringen mener imidlertid det ikke er hensiktsmessig å begrense slike tiltak og ordninger til forskere eller forskningsprosjekter som har mistet finansiering i USA. Et slikt avgrensende kriterium i en utlysning fra Norges forskningsråd ville bryte med dagens norm for Forskningsrådets utlysninger. Geopolitiske spenninger fører til at toppforskere også fra andre land, som enten selv opplever utfordringer på hjemmebane, eller som normalt ville søkt seg til USA, vil kanskje heller vurdere å søke seg til andre land, slik som Norge. Det er derfor ikke naturlig å avgrense eventuelle ordninger til å kun gjelde amerikanske forskere.

Forsknings- og høyere utdanningsministeren har nylig gitt Forskningsrådet et oppdrag om å foreslå ordninger som skal bidra til langsiktig rekruttering av etablerte internasjonale forskere til norske høyere utdanningsinstitusjoner og forskningsinstitutter innenfor rammene av ordinære arbeidsvilkår for forskere. Forskningsrådet er bedt om å prioritere og foreslå virkemidler som raskt kan iverksettes.

Som et resultat av dette, annonserte Forskningsrådet 23. april i år en helt ny ordning for rekruttering av internasjonale toppforskere. Forskningsrådet setter av inntil 100 millioner kroner. Ordningen gir rom for Norges fremste forskningsmiljøer til å knytte til seg etablerte forskere, noe som vil kunne styrke disse miljøene ytterligere. Utlysningen vil komme i mai, og vil i første omgang være knyttet til sentre for fremragende forskning, innovasjon, energi og kunstig intelligens.

Forskningsrådet skal også vurdere andre virkemidler som har en lengre implementeringsfase. Departementet vil videreføre dialogen med Forskningsrådet fremover, for at flere og langsiktige ordninger skal komme på plass. Dette for å sikre gode vilkår og insentiver for internasjonale forskere, inkludert amerikanske forskere, som ønsker å bidra i norske fagmiljøer. Regjeringen fortsetter også arbeidet med å identifisere og bygge ned barrierer for internasjonale forskere som vil søke arbeid i Norge.

- 7. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at norske universiteter og høyskoler som ønsker å integrere amerikanske forskingsmiljøer ved sine institusjoner, kan gjøre dette raskt hvis Norge har særlig behov for disse, og fjerne eventuelle hindringer for å få dette til.**

Kunnskapsdepartementet har igangsatt et strategisk arbeid for å styrke den internasjonale rekrutteringen av studenter og forskere, som en oppfølging av Meld. St. 14 2024-2025 *Sikker kunnskap i en usikker verden*. I arbeidet gjøres det en vurdering av barrierer og behov for regelverksendringer og nye virkemidler, inkludert innretningen av studieavgiftsordningen. Regjeringen har også foreslått å fjerne krav om norskopplæring for internasjonale stipendiater og postdoktorer, nettopp for å sikre gode vilkår og incentiver for internasjonale forskere. Regjeringen ser videre på regelverk i forbindelse med internasjonale forskere som har avsluttet et forskningsprosjekt i Norge, men som ønsker å bli i Norge og søke arbeid. Regjeringen vil iverksette tiltak fortløpende for å styrke den internasjonale forskningsrekrutteringen.

Med hilsen

Tonje Brenna